

Column Annette Nobuntu Mul

Founder Ubuntu Society,
voorzitter Stichting Ubuntu Nederland.
www.ubuntusociety.nl

Morele kompas

11 februari 1990. Nelson Mandela komt vrij na bijna 27 jaar gevangenschap.

Het door de apartheid tot op het bot verdeelde, in 'zwart-wit' denkende, Zuid-Afrika hield haar adem in. De hele wereld keek gespannen toe. Zou de woede van de decennia lang onderdrukte zwarte gemeenschap losbarsten? Zou er snel na *Mandela bevrijd* een burgeroorlog uitbreken? Wat zou de koers van Mandela, het ANC, het land worden? Toen Mandela hoorde dat hij vrij zou komen vroeg hij of hij nog een week 'gevangen' zou mogen blijven. Hij nam bezinningstijd en tijd om afscheid te nemen van zijn *comrades*.

'Hoe komt het dat u de blanken niet haat?', was één van de eerste journalistieke vragen aan Mandela toen hij vrij kwam en zijn koers van 'vechter naar verzoener' had ingezet. Madiba antwoordde: 'Ik heb bijna 27 jaar gevangen gezeten. Als ik mij nu laat leiden door haat en wraak zet ik mijzelf gevangen voor de rest van mijn leven.'

'Hoe komt het dat u ons blanken niet haat?' Ik stelde dezelfde vraag op Robben Eiland aan ex-politiek gevangene Dumisani Mwandla. Dumisani, geëmotioneerd, wachtte even. Hij wees op een blanke man naast hem en daarna op een groepje kinderen. 'When we fight... we destroy their future.'

Stil zijn na zulke indringende wijze woorden is wellicht de meest gepaste uiting van dankbaarheid en respect. 'When we fight, we destroy their future'... hoe kernachtig zou dit morele kompas voor ons allen kunnen zijn.

Voor scheidende ouders met het oog op het welzijn van hun kinderen. Voor televisieprogramma's, waarin hoog 'gescoord' wordt op het afbreken van de ander. Voor alle politieke partijen met het oog op milieu en duurzaamheid. Voor conflicterende bestuurs- en directieleden, die met duurbetaalde coachingtrajecten hun 'gelijk' willen uitvechten via de kantonrechter. Het zijn geen losse incidenten. We kennen ze allemaal, in onszelf, in onze nabije omgeving. Ons handelen is gestoeld op onze overtuigingen en waarden. Vrijheid is één van de grootste verworvenheden in onze samenleving. In 2020 vieren we in ons land '75 jaar Vrijheid'. En hoe we vrijheid interpreteren, daar lijken we ook weer vrij in te zijn. Maar met al die interpretaties bij elkaar, streven we dan met elkaar dezelfde vrijheid na?

'It's a long walk to freedom' schreef Mandela. Hij bedoelde daar niet mee dat ons hoogste streven een individuele vrijheid is, maar juist een vrijheid voor iedereen: 'Vrijheid gaat niet zozeer over het loskomen van de boeien, maar om het leven op een manier waarbij je anderen respecteert en hun vrijheid vergroot.'

Zijn overtuiging was gestoeld op het diepgeworteld Afrikaans mens- en wereldbesef Ubuntu. Zijn morele kompas: 'Ik ben omdat WIJ zijn.'

'Zonder broederschap en solidariteit komt er van echte vrijheid niets terecht', stelt ook 'onze' Jan Terlouw. Hij legt de nadruk op het belang van *samen*, niet enkel op het interpersoonlijke vlak, maar ook onlosmakelijk in de verbinding met onze aarde én de toekomst van onze (achterklein)kinderen. In organisaties pleit hij ervoor om, in elke dialoog, symbolisch 'de toekomststoel' mee te nemen: 'When we fight (lees: niet de verantwoordelijkheid nemen), we destroy their future.' ●

'**Streven** we met elkaar dezelfde **vrijheid** na?'